

HEARING OM ÖKAD TILLGÄNGLIGHET AV DAGSTIDNINGARS MATERIAL TILL PERSONER MED LÄSHINDER

Denna dokumentation är produkten av den hearing som ägde rum vid Stockholm Conference Centre den 26 november 2010.

Hearingen genomfördes av Kairos Future AB på uppdrag av Talboks- och punktskriftsbiblioteket och Taltidningsnämnden.

Syftet med uppdraget är att besvara den preliminära frågeställningen; Hur ska dagstidningars material göras mer tillgängligt för människor med läshinder?

Resultatet av den genomförda hearingen ska utgöra ett underlag till det övergripande programmet som ska löpa fram till 2013.

Deltagarna utgjordes av ett brett spektrum av aktörer inom arenan för tillgänglighet av dagstidningar såsom tidningsutgivare, producenter av läshjälpmiddel, myndigheter och intresseorganisationer.

Göran Krafft, Partner, Senior konsult

Kairos Future AB

Stockholm 2010-12-09

Deltagarlista

Taltidningen 2.0 – hearing om ökad tillgänglighet av dagstidningar för personer med läshinder 2010-11-26

Mats	Ahlsén	Centrum för lättläst
Susanne	Andersson	Acapela Group Sweden AB
Dan	Berggren	Synskadades Riksförbund/TTN
Niclas	Bergström	ReadSpeaker AB
Olof	Bjurö	Post- och telestyrelsen
Per	Borgå	Teracom Sverige AB
Oskar	Burman	Darub Radiotidningar AB
Vivi-Anne	Emanuelsson	Synskadades Riksförbund
Elin	Emsheimer	Post- och telestyrelsen
Olov	Enström	Taltidningsnämndens kansli
Roland	Esaiasson	TPB
Marie-Louise	Fendin	Universitetsbiblioteken
Åsa	Finnström	Presstödsnämnden/TTN
Anders	Frankenberg	Dolphin Computer Access AB
Roland	Gustafsson	Synskadades Riksförbund
Per	Hultengård	Tidningsutgivarna/TTN
Hanz	Häger	Storytel
Renée	Jardland	Taltidningsnämndens kansli
Per	Johansson	Rubico AB
Niklas	Karlendal	Kulturdepartementet
Mattias	Karlsson	Dolphin Computer Access AB
Jesper	Klein	TPB
Morgan	Kullander	Dialect Väst AB
Bror	Larsson	BL Elektronik AB Kalix
Lisa	Ledin	Hjälpmiddelsinstitutet
Cecilia	Mattsson	TPB
Anna	Månsson	Audiotome
Lars	Nord	Synskadades Riksförbund
Jerry	Olsson	TPB
Leif	Pehrson	Synskadades Riksförbund

Inger	Rålenius	Dyslexiförbundet FMLS
Fredrik	Schill	Textalk AB
Peter	Skyhag	Journalistförbundet
Fredrik	Stenström	Teracom Sverige AB
Cecilia	Stiernstedt	Uppsala stadsbibliotek
Mikael	Styrefors	Microbit 2.0.
Staffan	Syk	Polar Print
Marlene	Terkowsky	IRIS Hjälpmedel
Håkan	Thomsson	Synskadades Riksförbund
Claes	Tjäder	Hjälpmedelsinstitutet/TTN
Bror	Tronbacke	Centrum för lättläst
Mats	Törnqvist	Taltidningsnämndens kansli
Malin	Wahlqvist	Post- och telestyrelsen
Robert	Wangeby	Darub Produktion AB
Ulrica	Widsell	Journalistförbundet/TTN
Margareta	Wik	Darub Produktion AB
Christina	Öst	Iris Intermedia AB

KAIROS
FUTURE

Taltidningen 2.0

Hur ska tillgängligheten av dagstidningar för människor med läshinder se ut i framtiden?

Dokumentation av hearing vid:

Stockholm City Conference
2010-11-26

TPB, TTN & PTS

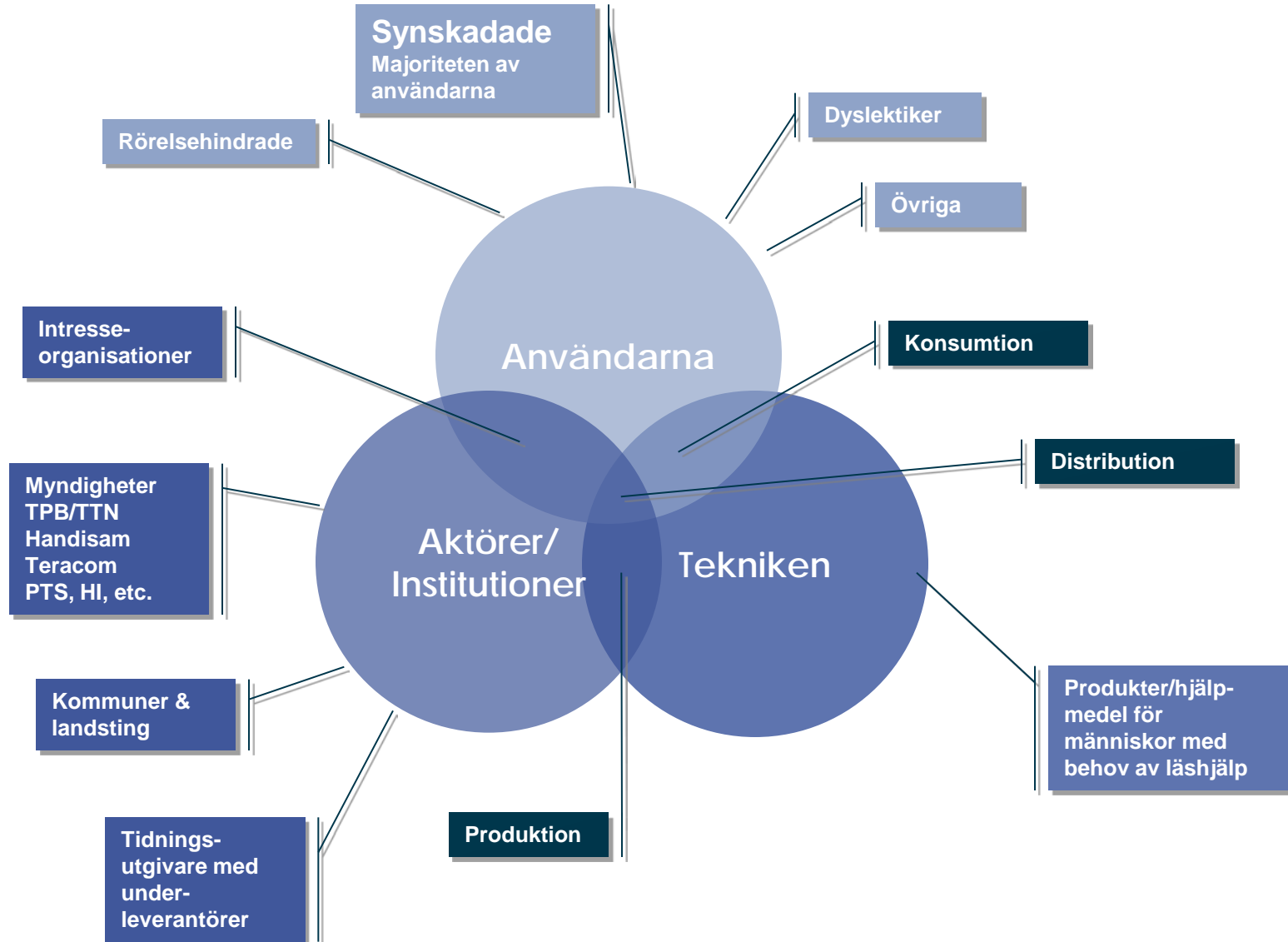
i samarbete med Kairos Future

Syfte med dagen

- Att göra en första idéinventering för hur dagstidningar kan göras mer tillgängliga för människor med läshinder utifrån
  - Användarnas behov
  - Teknikutveckling
  - Samordning med talbokstjänsterna
  - Kostnadseffektivitet
- Resultatet ska utgöra ett första underlag till det övergripande programmet som ska löpa fram till 2013

Arenan för tillgänglighet av dagstidningar

Regeringsuppdraget

- TPB, TTN och PTS
- Tidigare utredningar, *Samverkan för ökad tillgänglighet och Framtida inriktning för taltidningsverksamheten i Sverige*
- Utreda och Intensifiera utvecklingen
  - Ökat antal abonnenter
  - Öka tillgängligheten
  - Hela tidningen
  - Internet
  - Talsyntes
  - Samordning talböcker och taltidningar

TALTIDNINGEN 2.0

- Utvecklingsprogram 2010-2013
- Start 1 september 2010
- Fas 1
  - Användarundersökning
  - Hearing
  - Fältförsök
  - Rapport 1 till regeringen sista februari 2011

Hearing - uppläggning av dagen

- Framtagande av visioner för arenan för tillgänglighet avseende dagstidningar
  - Brevet från framtiden
- Kartläggning av hinder för att gå i visionernas riktning
- Vägval - hur kan hindren övervinnas och vad kan göras för att gå i visionernas riktning

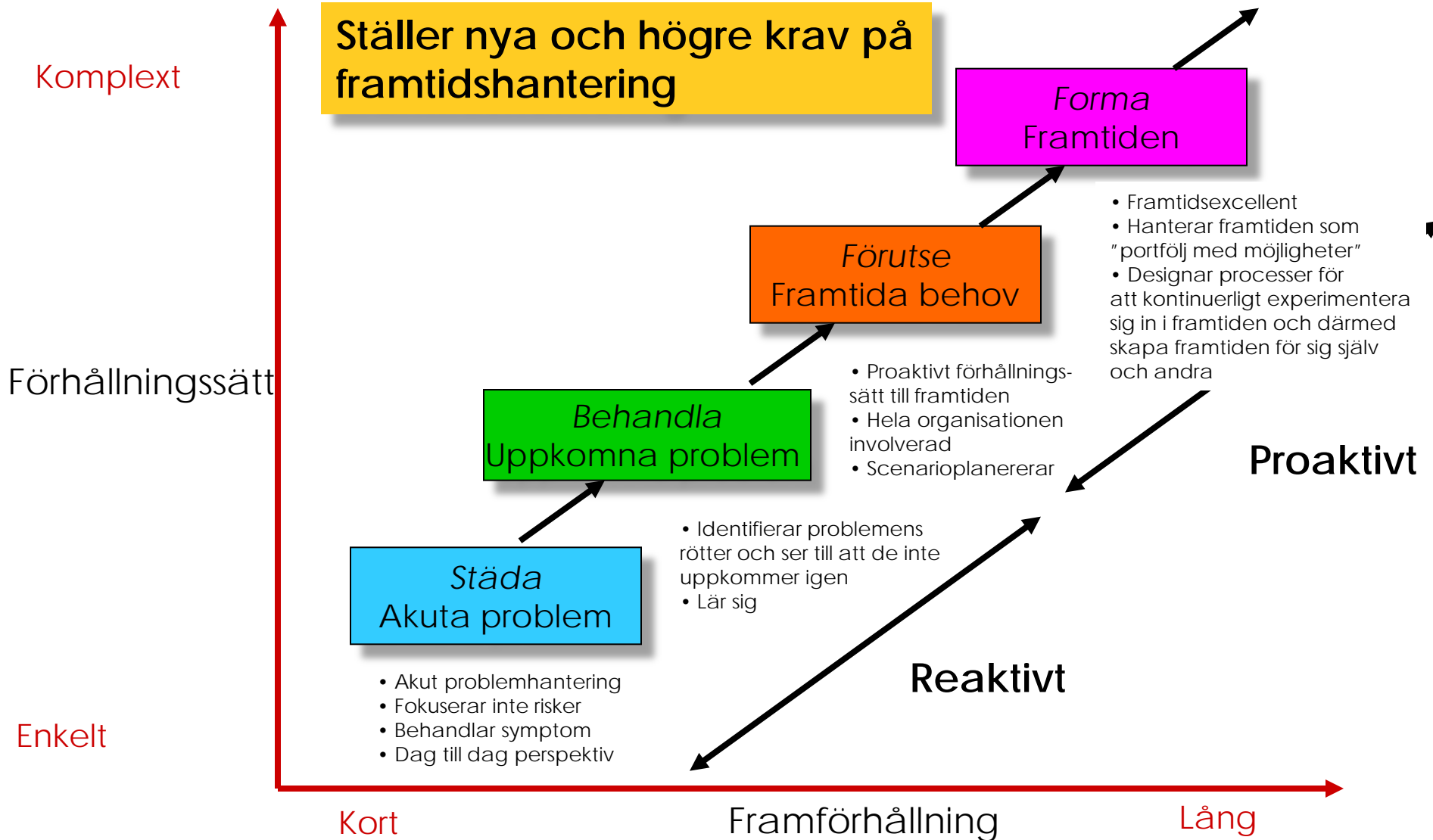

Byggstenar till visioner

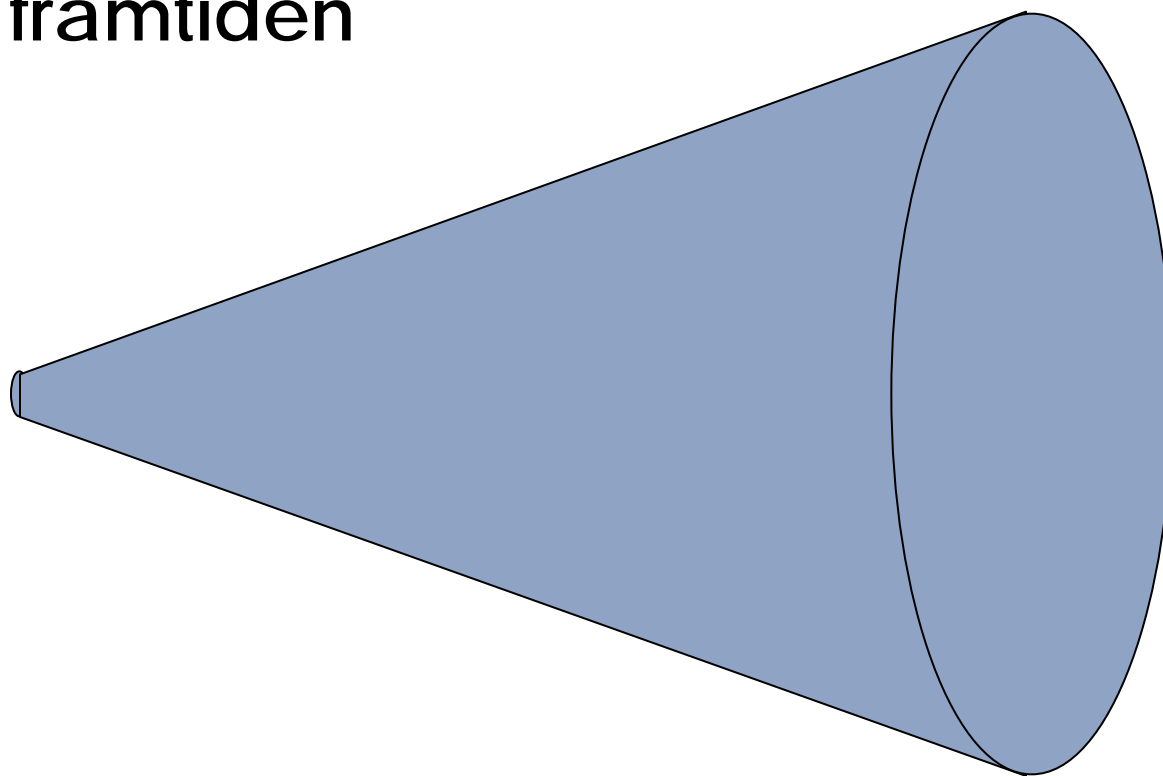
Framtagande av byggstenar till visioner för arenan för
tillgänglighet avseende dagstidningar

Alla resultat grupperade och sammanfattade

Ambitionen: klättra på stegen

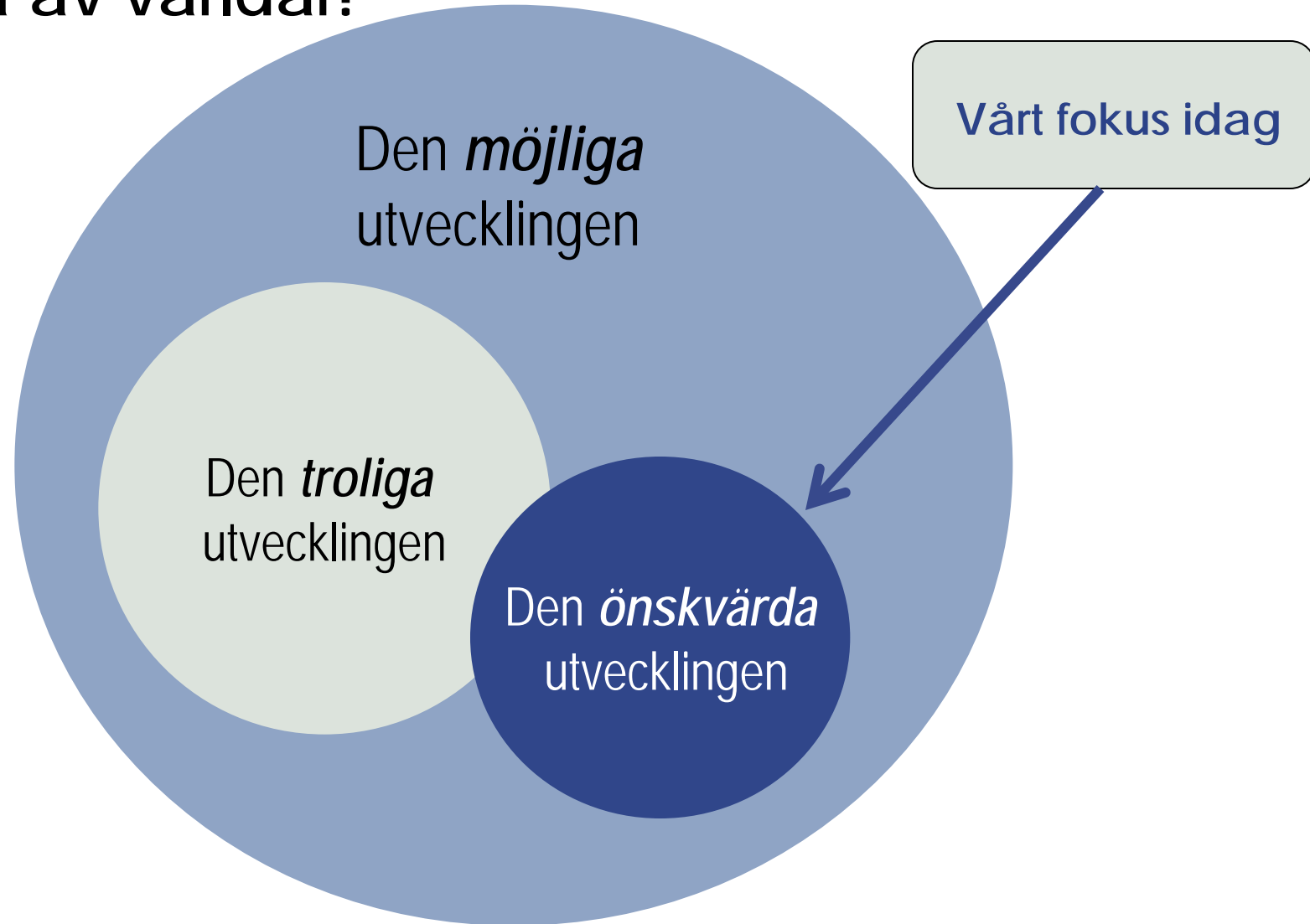
En bild av framtiden

Nu

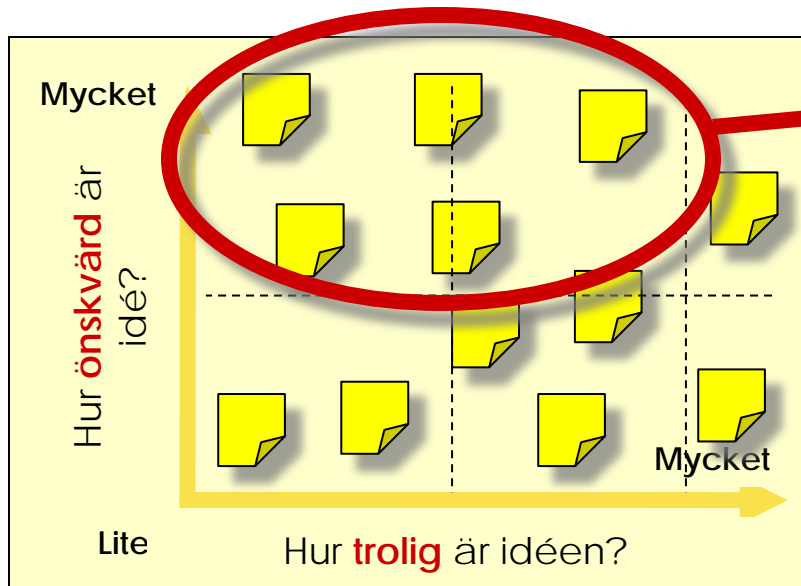
Framtid

Den önskvärda utvecklingen – den bästa av världar!

Dokumentera resultatet

- Välj ut 5 (± 2) av notisarna som är **önskvärda** och tillräckligt **troliga** för att vara utmanande
  - Dokumentera dessa på blädderblock
  - Beskriv dem attraktivt och begripligt

Byggstenar

- Tillgänglig information till alla
- Ökad interaktivitet
- Marknadsföring
- Plattformer, format & standarder
- Kommersiellt driven produktutveckling
- En förbättrad talsyntes

Tillgänglig information till alla

- Lättläst och lättförståelig information "från början". All text, bild, ljud och film och att användaren kan välja format utifrån olika överföringstekniker, terminaler och plattformar
- Även för de som inte har råd eller tillgång till bredband, mobiltelefon etc.
- Fler grupper inkluderas; funktionshindrade och utvecklingsstörda
- Användaren i fokus där valfrihet och flexibilitet är viktigt. När, var och hur man vill
- Möjlighet till personligt anpassad information utifrån användarens profil
- Hela tidningen ska vara med, även annonser och alla artiklar samt TV- och radiotablåer
- Hela medieutbudet finns tillgängligt! Även lösnummer
- Avtals/licensfrågan är löst, finansieringsmässigt och upphovsrättsligt

Ökad interaktivitet

- Tal interaktivitet; användaren skriver, ger order, söker via tal etc. Både mänskligt och talsyntes
- Möjlighet att kunna kommentera via tal, rösta, köpa tjänster, boka biljetter etc.
- Både skrift, tal bild och teckenspråk
- Möjlighet att kunna välja bort, t.ex. sporten eller att kulturen kommer först
- Söksystemet är förlåtande och smart, möjlighet att spara ned det funna materialet för framtida bruk eller dela med andra
- Support 7/24 via tal, bild och text, all skriftlig information ska man få hjälp att hitta

Marknadsföring

- Mer marknadsföring till målgruppen, tillåta marknadsföring av taltidningar
- Information och marknadsföring via taltidningar, radio, TV, annonser för att öka antalet användare

Plattformer, format och standarder

- Formatstandarder gör det möjligt för kommersiella aktörer att erbjuda tjänster och produkter med global tillämpning vilket ger ett stort kundunderlag. Därmed sänks kostnader och valfriheten för konsumenten ökar
- En tunn, vikbar plattform med superbra batterikapacitet som är lätt, interaktiv och uppkopplad som får plats i fickan med möjlighet till punktskrift
- Man ska själv kunna välja format; läsa, lyssna etc. Olika verktyg för olika användare. 3D
- Undvika särlösningar, gemensamma standarder. Alla ska ha det perspektivet

Kommersiellt driven produktutveckling

- Fler företag driver på utvecklingen av taltidningar och teknik i nära dialog med användarna
- Myndigheter och politiker stödjer en sådan utveckling och kan underlätta genom beslut och "policymaking"
- Bra lagstiftning ger trygghet åt användarna
- Producenterna styr, äger och driver produktutvecklingen

En förbättrad talsyntes

- En talsyntes som mer liknar en mänsklig röst och som klarar av svåra ord, främmande språk och dialekter. Även känslor baserat på innehåll; mode selection
- Integrerad i tekniska apparater
- Ökad valfrihet av synteser ex. manlig - kvinnlig
- Talsyntesen ska klara av att bokstavera
- Röststyrning - att kunna välja innehåll och navigera i läsaren, att den förstår vad jag säger

Hinder

Kartläggning av hinder för att gå i visionernas riktning

Alla resultat grupperade och sammanfattade

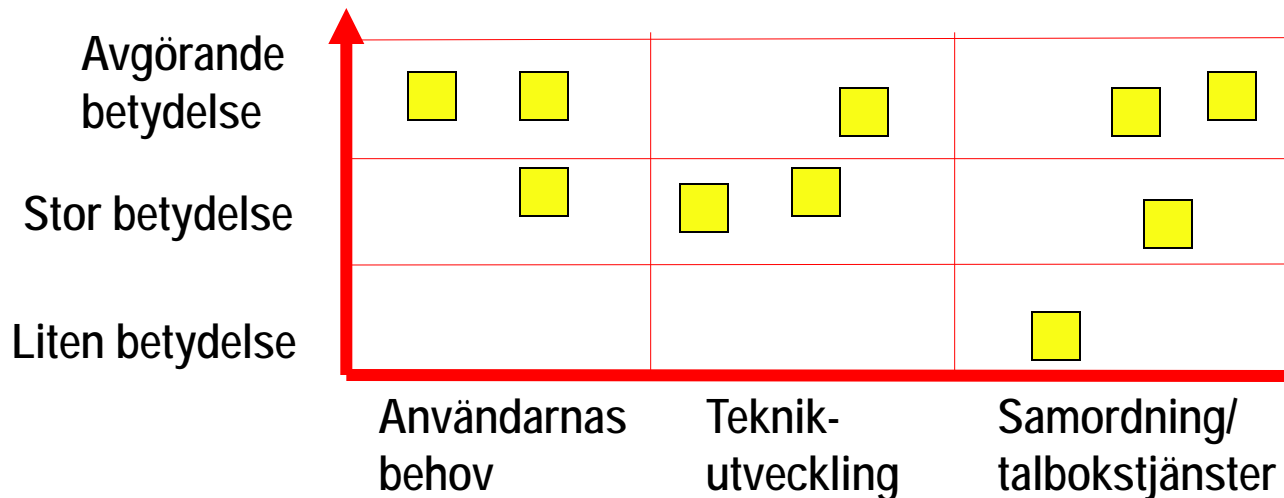
Vad är hinder?

- Saker som gör att utveckling avstannar eller att förändringar inte får genomslag
- Det kan vara organisation, resurser, arbetssätt, attityder och invanda tankemönster, bristande samarbete etc.

Kartläggning av hinder?

- Skriv ned 1 hinder per gul lapp, tyst för er själva
- Placera ut i diagrammet, sätt ihop dubletter
  - Grupparbete
- Välj de hinder som har avgörande betydelse först. Beskriv respektive hinder på ark
- Placera ut era hinder på väggen

Hinder

- Ekonomi
- Lagar, regler och förordningar
- Kompetensbrist, ovana och ovilja till förändring hos målgruppen
- Konsumtionsverktyg
- Marknaden för taltidningar
- Många särintressen
- Attityder gentemot funktionshindrade

Ekonomi

- Det behövs tillräcklig offentlig finansiering. För lite resurser blir omedelbart ett hinder för utvecklingen och tillgängliggörande. För lite intresse från tidningsägare och företagare i branschen blir också ett hinder. Det måste vara lönsamt
- Om inte staten betalar och inte marknaden vill kan inte tillgängligheten förverkligas, ingen vill satsa/investera i utveckling
- Ökade supportkostnader - vems ansvar när det blir problem?

Lagar, regler och förordningar

- Hur säkerställer man att upphovsrätten ger ersättning?
- Rättigheter och licenser; får materialet tillgängliggöras som mp3 som sedan kan spridas vidare?
- Förskrivningen av hjälpmedel skiljer sig åt och är otillräcklig för vissa grupper
- Viktigt att myndighet/regering pekar ut de områden som ska styras/drivas av staten och de som inte ska det. Ex. göra tal-tidningen tillgänglig tekniskt för alla prenumeranter, inte bara för läshandikappade. Är det tillåtet? Ska det subventioneras?
- Användarna har olika behov - man missar/bortser från gemensamma behov som kan vidga målgruppen
- Det saknas kravspecifikation för hur tillgängliga tidningar ska produceras, både vad gäller det som utrustningar ska kunna hantera, format samt hur innehållet ska tas fram i tillgängligt format
- I lag tydliggöra rätten till information oavsett grupp

Kompetensbrist, ovana och ovilja till förändring hos målgruppen

- Tekniken utvecklas fortare än användarnas acceptans, användarna håller fast vid gamla system
- Om användarna inte tar till sig ny teknik drabbas utvecklingen av både tjänster och produkter då producenterna får svårt att se affärsmöjligheter
- Användarna behöver utbildning och stöd i användande av ny teknik - det saknas organisation för utbildning och support - tidig dialog med användarna behövs i utvecklingen

Konsumtionsverktyg

- Olika media har olika tekniska lösningar. Det saknas en standard för samordnad distribution av taltidningar och talböcker
- Talsyntesen har svårt att hantera ovanliga och/eller utländska ord
- Konsumentelektronik mot mer grafiska gränssnitt och färre knappar gör det svårt
- Dåliga tekniska lösningar (ej färdigutvecklade, ej genomtänkta)
- Hur samordna all information så den finns tillgänglig till användarens utrustning. Olika material ska lånas upp på olika sätt. Ex. dödsannonser och en roman.
- Bland tidningsmaterialet finns oordning i redaktionellt material, grafiska annonser och komplexa tabeller med information

Marknaden för taltidningar

- En splittrad marknad - vad ska subventioneras och vad ska drivas rent kommersiellt?
- Var finns den finansiella vinsten för dagstidningar i att göra hela produkten tillgänglig som taltidning?
- Osäker framtid för (tal)tidningarna. Papperstidningarna försvinner och framtiden är osäker

Många särintressen

- Många företag vill skapa egna standards på en konkurrerande marknad. Intresseorganisationerna vill se lösningar men får inget genomslag
- Var och en bevakar sina egna intressen och driver dessa. Företräder TPB ett särintresse?
- Det saknas information om vad som händer eller vad som kommer att ske i framtiden, det kan gälla ekonomi, teknik eller samordning

Attityder gentemot funktionshindrade

- Acceptans och vilja att förändra/förbättra för funktionshindrade måste till på alla plan, från allmänheten, kommersiella aktörer, myndigheter, politiker m.fl.
- Se FN:s konvention från 2006 angående mänskliga rättigheter för personer med funktionshinder

Vägar framåt

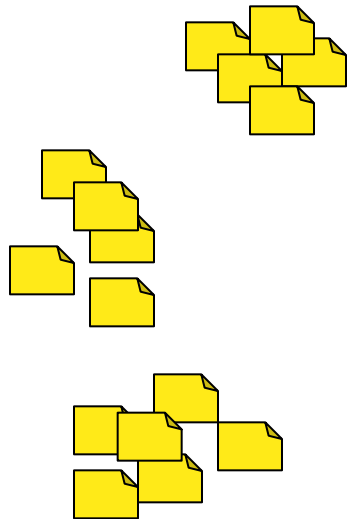
Vägval - hur kan hindren övervinnas och vad kan göras för att gå i visionernas riktning
Alla resultat grupperade och sammanfattade
De högst prioriterade förslagen först. Antal markerat med siffra i övre högra hörnet

Förslag till åtgärder

- Åtgärder är vägval som bidrar till att
  - nå visionerna och
  - övervinna hindren
- Fokusera på vad det är som skall göras, inte hur
- Använd dokumentationen från visioner & hinder till att skapa konkreta idéer till åtgärder
- Använd gula lappar, fundera individuellt och sammanställ därefter i gruppen på idékort:

Åtgärder, forts

- Gruppera era idéer o sammanställ på idékortet

Two yellow sticky note templates stacked vertically. Each template has a rounded top-left corner, a horizontal line near the top, and a lightbulb icon with rays emanating from it in the bottom right corner. The top template is labeled '1.....' and the bottom one is labeled '2.....'.

Prioritering av förslag

- Gå runt och titta på förslagen
- Sätt en färgdutt på de förslag som ni tycker är de allra bästa
- Endast en färgdutt/förslag

Förslag till åtgärd: _____

Beskrivning: _____
_____
_____
_____

Vinst med åtgärden: _____
_____

A yellow lightbulb icon with a black outline and a yellow glow, positioned at the bottom right of the form area.

Vägar framåt

Siffrorna anger hur många deltagare som prioriterat respektive åtgärd

- **Användarfokus**

- Användarundersökningar 18
- Information, utbildning och teknikträning 15

- **Teknik och standarder**

- Användande av öppna standarder 19
- Valfria plattformar 4

- **Samordning**

- Marknadsföring 24
- Starta ett samverkansorgan 17
- Gör allt material tillgängligt 4

- **Taltidningarnas innehåll**

- Förbättra tillgängligheten av taltidningar 20
- Öppna för andra informationskällor... 9

- **Regelverk**

- Regelverk 19
- Ändra taltidningsförordningen 10
- Informera om riktlinjer/regelverk för produktion 2
- Krav från TPB/TTN gentemot tidningarna 2

Användarfokus

Användarundersökningar - samlad målbild

18

- Ta reda på användarnas behov avseende teknik och samordning och låta intresseorganisationerna involvera sig för att kunna ställa krav
- Tydligare och regelbunden återkoppling från användare, faddrar, tidningar mm. till leverantörer för ständiga förbättringar

Vinster:

- Öka mervärdet och därmed antalet abonnenter/brukare
- Bättre och mer anpassade produkter

Information, utbildning & teknikträning

- Teoretiska och praktiska genomgångar av ny teknik för att övervinna teknikfobier
- Erbjud information och utbildning på olika nivåer t.ex. syncentraler, bibliotek etc.
- För in information om funktionsnedsättningar i utbildningssystemet, inte minst på lärarutbildningen
- Utbilda, instruera och var noggrann i rekrytering av faddrar

Vinster:

- Minska ovilja och osäkerhet inför teknik och öka användandet

Teknik och standarder

Användande av öppna standarder

- Taltidningsformatet och distributionsprotokoll ska baseras på öppna globala standarder (t.ex. Daisy eller framtida EPUB3)

Vinster:

- Många klienter/maskiner kan implementera stödet/tjänsten
- Formatets flexibilitet garanterar användarnas behov, t.ex. text, ljud, bild, film och blindskrift

Valfria plattformar

- TPB står för koncentration (överblick), distribution och mångfald när det gäller plattform vilket gör att användarna kan välja

Vinster: Ökad valfrihet och flexibilitet

Samordning

Marknadsföring

- Satsa på marknadsföring och information om taltidningar så att målgruppen breddas, t.ex. taxi- och långtradarchaufförer, pendlare och småbarnsföräldrar
- Satsa pengar på marknadsföring
- Det finns stor okunskap över möjligheterna t.ex. när det gäller information och utbildning
- Gräsrotsaktivism - engagera och aktivera intresseorganisationer

- Vinster:
- Fler användare - större marknad - större kommersiellt intresse - minskat behov av offentlig finansiering

Starta ett samverkansorgan

- Inled samarbete med olika aktörer för att påverka, förenkla, utveckla och finansiera. TPB kan ta initiativet.

Vinster:

- Lagändringar och påskyndar utveckling samt finna gemensamma mål, dela på kostnader, utveckla distributionen och hitta nya prenumeranter

Gör allt material tillgängligt

4

- TPB ska samordna/upphandla en lösning så att allt material finns tillgängligt t.ex. offentlig information, tidtabeller mm.

Vinster:

- Ljudböcker från olika aktörer där användaren betalar och pengarna delas av aktören och systemet, taltidningar mot abonnemang osv. Jmfr med Appstore

Taltidningarnas innehåll

Förbättra tillgängligheten av taltidningar

20

- Gör taltidningar kompletta och åtkomliga i hela landet och läsbar med samma utrustning som man läser sina talböcker
- Hela tidningen produceras, distribution i hela landet & valfri terminal för användaren

Vinster:

- Ökad tillgänglighet/tillgång till taltidningar för personer med läshinder

Öppna för andra informationskällor...

9

- ...än papperstidningar t.ex. webbtidningar

Regelverk

Regelverk

- Se över regelverket för taltidningar så att tidningarna har incitament att öka antalet prenumeranter och att hitta sätt att bredda till icke funktionshindrade

Vinster:

- Fler användare, bättre använda skattepengar

Ändra taltidningsförordningen

10

- Förändra taltidningsförordningen så att samtliga nyhetstidningar av dagspresskaraktär räknas som taltidning

Vinster:

- Ökat utbud av tidningar för personer med läshinder

Informera om riktlinjer/regelverk för produktion

2

- Informera om de riktlinjer/normer som finns för tillgänglig information och förtydliga dessa
- Visa exempel på kravspecifikationer för tillgängliga taltidningar

Vinster:

- Utvecklare av utrustning och producenter av innehåll får vägledning och bättre möjligheter att producera tillgänglig media och utrustning

Krav från TPB/TTN gentemot tidningarna

2

- Krav på insatt kontaktperson med ansvar både för marknadsföring och teknik av taltidningar på tidningen
- Krav på tydlig rapportering över genomförda åtgärder

Vinster:

- En väl fungerande tidning med snabb respons då något ej fungerar samt mer samordnade och genomtänkta marknadsföringsinsatser